Poštnina plačana v gotovini

Cena 1 Din

Mariborski Večernik »JUTRA«

Leto IV. (XI.), štev. 114 | Maribor, torek 20. maja 1930

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejeman v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon: Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelek „Jutra" v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Briandova Panevropa

.. prešla iz stadija lepe ideje v fazo oživotvarjanja. Ko je francoski zunanji minister Briand na lanski skupščini Društva narodov dne 5. sept. imel velik govor, v katerem je še v zelo neodrejeni obliki iznesel svojo idejo o federalni zvezi evropskih držav je marsikdo zmajeval z glavo. »Zveza« — tako je takrat dejal Briand — »bo delovala zlasti na gospodarskem področju. Prepričan pa sem, da bo zveza tudi s političnega in socijalnega vidika koristna, ne da bi se dotikala suverenosti kateregakoli naroda«. Svoje ideje je Briand nato še obširneje razvijal na sestanku z delegati 26 evropskih držav — članic Društva narodov — v Ženevi. Vladam teh držav so bile doposlane vprašalne pole in iz odgovorov, ki jih je prejela francoska vlada, je bilo razvidno, da vse države v načelu uvidevajo potrebo utrjevanja evropske solidarnosti.

Na podlagi vsega tega je francoski zunanji minister te dni poslal vsem evropskim vladam »spomenico o organizaciji režima evropske unije«. Državam izven Evrope, ki so članice Društva narodov (Turčija, Rusija itd.) pa je bila spomenica dostavljena na znanje. Spomenica ima uvod, štiri člene in zaključek. V njej obdelane ideje se seveda ne krijejo z mnogo dalekosežnejšimi osnovami znanega propagatorja Panevrope, grofa Condenhove-Kalergi. Briandov načrt kljub vsemu Briandovemu navdušenju za Panevropo računa s stvarnostjo in se zato drži v mejah možnosti. Predvsem pade v oči, da se načrt Briandove Panevrope prav nič ne naslanja na vzorec ameriških Zedinjenih držav. O federalni evropski državi torej ni govora, ker bi to dolgo, dolgo časa bil samo embrijon države.

Briand v svojem uvodu poudarja kolektivno odgovornost evropskih držav za vsako nevarnost, ki more nastati s političnega, gospodarskega in socijalnega vidika. Zato je treba zbrati na sodelovanje vse sile Evrope. Evropska Unija mora biti v najožji zvezi z Društvom narodov, ne sme biti v nasprotju z drugimi kontinenti ali državami, ne sme biti evropska carinska unija, ki bi izzvala antagonizem drugih držav, in končno ne sme osnovanje unije med evropskimi državami oškodovati niti ene države-članice.

Pri sklepanju o stvari treba imeti pred očmi: **pogodbo**, s katero bi se ta zveza evropskih držav organizirala in ki mora biti — kakor Kellogov pakt — čim krajša in deklaratorne narave; **mehanizem**, ki bi zasigural delo unije potom evropske konference (reprezentativni organ liki skupščina Društva narodov), potom izvršnega odbora, ki bi bil stalen in bi ga izvolila konferenca, ter potom tajništva, ki bi stalo odboru ob strani; **smernice dela**, ki bi se kretale okrog političnega in gospodarskega sodelovanja, izhajajoč z vidika, da so države odvisne druga od druge; na podlagi teh smernic izdelani **program dela**. V zaključku spomenice želi Briand, da bi prišlo čimprej do oživotvorjenja evropske Unije. Zato želi, da vlade vseh vprašanih držav odgovore do 15. julija. Upa, da bodo ti odgovori v skladu s pričakovanjem evropskih narodov, ki se manifestira v težnji za sporazumom in odstranitvo vseh zaprek. O rezultatu bo francoski zunanji minister poročal na bodoči skupščini Društva narodov.

Značilno za spomenico je — kakor smo že povdarili — da računa z realnostjo. Ne prejudicira, ne odreja stališču francoske vlade napram posameznim podrobnim vprašanjem evropskega sodelovanja. Vse je prepuščeno dogovoru, sporazumu. Ne postavlja niti minimalnih niti maksimalnih mej obsegu evropske Unije, ampak iznaša v velikih potezah samo ideje, o katerih naj evropske države razmišljajo in ki jih bo obvezno konkretizirala šele bodoča »evropska konferenca«. Ta opreznost je dokaz, da se francoska vlada zaveda težav, ki bodo morda še za daljšo dobo let omejevale naloge evropskega sodelovanja samo na malo število vprašanj, v prvi vrsti na organizacijo miru in na odstranjevanje gospodarskih zaprek.

Vendar pa je ideja Panevrope na pohodu — in vsaka velika ideja je morala nastopiti trnjevo pot ovir in nasprotstev **predno je popolnoma zmagala.**

Odkod grozilna pisma

GROZILNA PISMA ČLANOM ZAGREBŠKE POKLONITVENE DEPUTACIJE JE PISAL MOCNAJ.

BEOGRAD, 20. maja. Danes se je v procesu proti zagrebškim teroristom nadaljevalo zasliševanje prič in sicer onih, ki bi mogle potrditi, da je pisal obtoženi Mocnaj grozilna pisma raznim članom poklonitvene deputacije zagrebških mest in kulturnih društev.

Najprej je bila zaslišana Marija Ribić, pri kateri je obtoženi Mocnaj poprej stanoval. Ribićeva je natančno opisala potek hišne preiskave pri Mocnaju in je potrdila, da so našli pri njem med drugim grozilno pismo, ki je imelo sličen znak z rdečim svinčnikom, kakor grozilna pisma, ki so jih dobivali člani zagrebške poklonitvene deputacije.

V enakem smislu so izpovedali tudi nato zaslišani njen mož ter policijski agenti, ki so izvršili hišno preiskavo pri Mocnaju.

Po zaslišanju teh prič je prišlo do ostrega konflikta med senatnim predsednikom dr. Subotićem in branitelji obtožencev in sicer zaradi sprejema sklepa, da se razširi obtožnica tudi na žalitve, ki so jih izrekli obtoženci med preiskavo proti vladnim organom.

Razprava še traja.

Ustop dr. Šibenika in Nikole Preke v vlado

BEOGRAD, 20. maja. **Njeg. Veličanstvo kralj je podpisal ukaz, s katerim se imenujejo:**

Za ministra poljedelstva dr. Stanko Šibenik, minister v pokoju;

Za ministra socijalne politike in narodnega zdravja Nikola Preka, posestnika.

Dosedanji minister poljedelstva, dr. Frangeš in dosedanji minister socijalne politike dr. Drinković pa sta imenovana za ministra brez portfelja.

Novi ministri so bili včeraj popoldne zapriseženi in so takoj nato prevzeli svoje posle.

Reparacijska banka že posluje

BASEL, 20. maja. Danes je pričela poslovati mednarodna reparacijska banka. Podpisanih je že 124.000 akcij. Osrednje banke 10 držav bodo vplačale danes 25 odstotkov podpisanega kapitala, okroglo 61 milijonov švicarskih frankov. Reparacijska banka se bo bavila z inkasiranjem reparacijskih plačil, ki sta jih dolžni Bolgarska in Madžarska Češkoslovaški.

Atentat na dr. Rintelena

GRADEC, 20. maja. Štajerski deželni glavar dr. Rintelen bi včeraj skoro postal žrtev nenavadnega napada. Ko se je namreč snoči vračal iz Eibiswalda v Gradec, je bilo preko ceste pri vasi Heimschuh položeno debelo drevo. Šofer je še v zadnjem trenutku zapazil drevo in avto ustavil. Orožniki so pričeli takoj poizvedovati za zločinci in so res kmalu aretirali dva delavca iz okolice, ki sta po kratkem obotavljanju priznala, da sta položila deblo čez cesto.

Naskoki na solne zaloge v Indiji

LONDON, 20. maja. Dolgo pričakovani napad indskih prostovoljcev na solne zaloge pri Vadaliju je bil včeraj izvršen. Napad je izvršilo več tisoč prostovoljcev, ki so se zbrali pred poslopjem vseindskega kongresa v Bombayju. Že na potu v Vadali je prišlo ponovno do spopadov s policijo, ki je aretirala nad 400 prostovoljcev. Kljub odločnemu nastopu pa se policiji vendarle ni posrečilo preprečiti napada na solne zaloge. Indski prostovoljci so porušili vse priprave za varjenje soli. Zvečer so se zopet umaknili in se utaborili v okolici, da danes ponove napad. Policija je zaprosila vlado za nujno pomoč. Že tekom noči sta bila zato odposlana iz Bombaya 2 bataljona vojaštva s strojnicami in oklopnimi avtomobili.

Zdravilišče za pljučnobolne železničarje bo pri Slov. Bistrici

V nedeljo in v pondeljek je bila v Sloveniji komisija iz ministrstva prometa iz Beograda, ki je imela nalogo, da končno določi mesto za zgradbo velikega sanatorija za prometno osobje, ki je bolno na pljučih. Šef komisije je bil g. Lazar Gjorgjević, predsednik osrednje uprave odbora bolezenskega fonda, na katerega stroške bo prometno ministrstvo zgradilo dva sanatorija: enega v Sloveniji v planinskem zraku v višini nad 600 metrov, za 3 in pol milijona dinarjev, drugega pa nižje v ozemlju predvojne Srbije. V Sloveniji so prihajali v poštev: državni gozd pri Gorjah blizu Bleda, gozd pri Sv. Neži blizu Tržiča in pa kraji v okolici Slov. Bistrice.

Komisija si je v nedeljo in pondeljek ogledala vse te kraje na Gorenjskem in končno tudi kraje med Visolami in Čadramom pri Slov. Bistrici. Po ogledu je prišla komisija do zaključka, **da je kraj nad Visolami za oživotvorjenje zdravilišča za pljučnobolne železničarje najbolj primeren.** Občina Slov. Bistrica, ki je dala za komisijo ves čas prometna sredstva na razpolago, je po končanem ogledu priredila na čast gostom jako lep banket, na katerem je župan Slov. Bistrice g. dr. Schaubach v imenu mestne in pa vseh okoliških občin izjavil, da bo novi zavod užival njihovo kar najizdatnejšo podporo. V svoji zahvali je načelnik komisije g. Gjorgjević povdaril pomen teh dni za Slovenijo in slavil lepoto naše zelene Štajerske. Komisije se je udeležil ves čas tudi naš rojak docent g. dr. Matko, ki je po svoječasnem višjem nalogu to mesto pri Visolah tudi izbral po dolgem in temeljitem strokovnjaškem pregledovanju raznih krajev. Besedo ima sedaj g. minister za promet, in upamo, da bo v polnem obsegu potrdil sklepe in protokol komisije.

Visole se ne odlikujejo samo po svoji božanstveno lepi legi in krasnem razgledu na vsa štajerska pogorja, na ptujsko ravnino doli do Varaždina in celo na Sleme pri Zagrebu, marveč tudi po bogastvu okoliških občin, po cenosti prehrane in po možnosti lastne ekonomije. Kot središče zdravilišča prihaja v poštev posestvo graškega Nemca Bauerja, ki meri 25 oralov in kjer so že sedaj 4 zidani objekti. Seveda bo treba za zdravilišče samo zgraditi novo primerno poslopje in tudi še dokupiti nekaj zemlje. Pričakovati je tudi, da bo banska uprava takoj prispevala k ureditvi že obstoječe, 6 metrov široke, sedaj žal propadle podpohorske, nekdanje Attemsove ceste, ki so jo zgradili Attemsovi predniki pred kakimi dvemi stoletji, za katero se pa zadnja desetletja nihče ni brigal. In vendar tvori ta cesta najkrajšo zvezo med Slovensko Bistrico in Čadramom. Ta cesta bo vezala sanatorij s Slov. Bistrico.

Po morski višini leži sanatorij komaj par metrov nižje nego Golnik. Kraj je zavarovan proti severu z mogočno Tinjsko goro in z razsežnimi gozdovi samega smrečja in jelkovine.

Najboljša jed

je nepopolna, ako Vam po njej manjka Mocca-kava. Ako zavžijete po jedi skodelico kave in pokadite cigareto, imate prijeten mir in se iznebite neprijetnega občutka sitosti. Ako je Mocca-kava pripravljena iz pristne zrnate kave, spada že iz zdravstvenih ozirov k vsakemu obedu.

JULIO MEINL, uvoz kave, Maribor
Gosposka ulica 7.
Ustanovljeno 1862. XII

Odkod so dobivali naši slovenski štajerski predniki sol?

I.

Velikanski gospodarski boj, katerega so pred kratkim začeli Indijci proti Angležem radi izkoriščanja solnega monopola napram ubožnim slojem in bojkotiranje tega monopola, nam vzbuja tudi spomine na slične razmere pri naših prednikih v minulih stoletjih, čeravno je bil ta boj zgolj pasiven in po krajevnem obsegu malenkosten.

Sol moramo smatrati kot najpotrebnejši dodatek k človeški prehrani. Zato se vsiljuje vsakomur vprašanje, odkod so dobivali nekdaj potrebno sol oni ljudje, živeči v krajih, katerim je narava odrekla sol.

Naša zemlja vsebuje sicer ogromne množine soli, in vendar je mnogo krajin brez solnih ležišč. Najboljši so pri tem obmorski prebivalci, ker imajo morsko sol v neizčrpnih količinah na razpolago; treba jim je samo sol izločiti v solinah iz morske vode. — V pustinjah leže velike množine soli na površju zemlje; treba jo je samo postrgati, skupiti in snažiti. V mnogih krajih leži sol kot kristalizirana ruda — slankamen — globoko v zemlji ter se mora izkopavati. — Zopet v drugih krajih poznamo razne kribine, med temi posebno glino in lapor, nasičene s solno zmesjo, iz katerih se pa mora sol izločiti potom izluženja. Kjer pa ni bilo najti nobene teh četirih vrst soli, tam so morali sol seveda dovažati ali drago kupovati.

V tej stiski so bili — saj v novejši dobi — tudi naši slovenski štajerski predniki. Zatorej je umestno, da se podrobneje pečamo z vprašanjem, kako so se ti preskrbovali s potrebno soljo.

Zanesljive podatke za to imamo še le iz druge polovice 17. stoletja. Iz solnega patenta cesarice Marije Terezije (1740—1780) z dne 20. aprila 1754 je namreč razvidno, da so bili prebivalci štajerske vojvodine prisiljeni kupovati sol iz solarn v Usah, v današnjem Aussee-ju na Gornjem Štajerskem. Kajti že odredba z dne 16. aprila 1676, omenjena v oni listini, svari naše prebivalstvo pred nakupovanjem vtihotapljene morske soli, kakor tudi one iz Ogrskega, ter so bile proti temu objavljene ponovno ostre kazni in globe. Kljub temu so naši predniki brez dolgega izpraševanja vesti kupovali potrebno sol od tam, kje so jo ceneje dobili, in so bile one odredbe zgolj fiskalni pritisk, da se pridobi iz tega monopola čim več dohodkov za vladarjeve blagajne. Nihče pa ni gledal na to, **da ima monopolski predmet povsod za isto količino tudi isto ceno, kar bi naj bil načelni namen vsakega monopola.**

Preskrba s soljo je bila torej v starejših časih pri nas najobčutljiveiši izdatek v vsakem gospodinjstvu, ker je bila sol v primeri z današnjo ceno že v Usah izredno draga. Trgovci in krošnjarji s soljo so morali plačati že v državnih solarnah ali solvarih 2.1 krajcarjev za stari funt (560 gr.). Koliko je ta funt pozneje stal n. pr. v Mariboru ali Ptuju po vožnji ali tovorjenju na oddalje kakih 250—300 km, je danes sploh težko ugotoviti, ker so prekupovalci vrh tega običajno zahtevali oderuške cene in izkoriščali pred vsem naše ljudi, kateri so sedeli v naravni zagati. Kajti razdalje do najbližnjega skladišča soli ali nakupa iz prvih rok je bilo do Us kakor do morske soli vedno kakih 300 km. Če pa hočemo danes komu bližje predočiti, kako visok je bil takrat letni izdatek za sol, potem se ne smemo čuditi, da se je prej nabava soli smatrala kot najvišje gmotno breme v vsakem gospodinjstvu, ter so ubožni ljudje morali uživati skoro vseskoz borove ter neslane jedi. Recimo, da je stal funt soli v Mariboru že 4 krajcarje, potem je znašal letni izdatek samo za sol pri desetglavni družini blizu 600 goldinarjev, ker se računa 7.75 kg soli za odraščenega človeka na leto. Če pa oni znesek valutarno samo po deseterimo, dobimo že 6000 Din; ta vsota obremenja potemtakem letni dohodek samo ene družine zgolj zo sol. Ta kričeč življenski nedostatek je pa seveda pospeševal na eni strani oderuštvo, na drugi pa naživahnejo tihotapljenje s soljo.

Vse to je končno prisililo cesarico k obnovitvi prejšnjih predpisov in razglasov, katerim je še dodala nova in točnejša navodila. Pred vsem je ustanovila podružnice državnih solnih skladišč v Murau-u in Fürstenfeldu. Zakaj se ni tudi n. pr. v Mariboru ustanovila taka podružnica, je nerazumljivo, ker je bil za naše prednike Fürstenfeld še vedno kakih 60—75 km odaljen. Takrat so se tudi določile nižje in stalne cene, uravnala se je trgovina s soljo, določile so se v novo kazni za odiranje in tihotapljenje, solni uradniki in solni vojaki so prejeli podrobnejše predpise o njihovih dolžnostih, ter se je, kar je bilo za naše razmere najvažnejše: natančno določilo, komu je v naprej dovoljeno kupovati **morsko** sol. Uvedla se je za to posebna mejna črta. Ta je šla od Slovenske Kaple (Windisch Kappl) čez Pečo (tam se imenuje izrecno »Petschen« ne »Petzen«) do trga Črna, čez Lišo, Šoštanj, Velenje, Šalek, čez hrib sv. Jošta k grebenu gorovja Mali in Veliki Goljac, Javor, Vitanje, Stenico i. s. povsod čez najvišje točke; potem nad Krejan čez Konjiško goro, severno nad Polenami, skoz trg in vas Konjice na Gornje Žiče, Žiče, nad Železnikom do Loč skoz Poljčane, Studenice, Makole k trgu Rogatec v Kolarno vas čez vrh cerkve sv. Avguština in končno ob štajersko-hrvaški meji do Zavrč.

Seveda pa to tudi ni veliko zaleglo, ker ni bila količina za osebo maksimirana. Naši ljudje so pa pred vsem želeli morsko sol, ker je veliko izdatnejša in že radi tega cenejša. In te mu je lahko sosed ali sorodnik onkraj solne čare preskrbel, kolikor je hotel, in mu jo je spravil tiho čez mejo, ker mejači tudi niso mogli vedno povsod biti, v kolikor znabiti niso bili tudi podkupljivi. — Povpraševanje po morski soli je bilo torej vedno živalno, zato se je s to vrsto soli tudi največ tihotapilo. Vemo to celo iz Levstikove povesti o Martinu Krpanu, ki je imel često sitnosti z mejači in je baš od tega živel.

D. Ž.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR.

Torek, 20. maja ob 20. uri »Na fronti sestre Žive« ab. B.
Sreda, 21. maja. Zaprto.
Četrtek, 22. maja ob 15. uri »Grudica«. Šolska predstava za okoliške šole pri najnižjih cenah. — Ob 20. uri »Na fronti sestre Žive«, ab. C. Kuponi.
Petek, 23. maja. Zaprto.
Sobota, 24. maja ob 20. uri »Herman Celjski«. Kuponi.

Iz gledališča. V četrtek, 22. tm. ob 15. uri bo šolska predstava pri najnižjih cenah za okoliške šole. Uprizori se Žolnirjeva pravljična igra z godbo, plesom in petjem **»Grudica«**. — Istega dne zvečer bo druga repriza nove Kraigherjeve drame **»Na fronti sestre Žive«**. — V soboto, 24. tm. se ponovi znamenita drama iz preteklosti Celjskih grofov, Novačanov **»Herman Celjski«**. — Zaslužna članica mariborskega gledališča, gospa **Štefa Dragutinovičeva** bo praznovala v bližnjih dneh 35letnico svojega umetniškega delovanja. Ob tej priliki se bo uprizorila komedija znamenitega nemškega dramatika G. Hauptmanna **»Bobrov kožuh«**, ki bo v njej kreirala jubilantka glavno vlogo. — Pripravlja se tudi krstna predstava drame mariborskega pisatelja dr. M. Šnuderla **»Pravljica o rajski ptici«** v režiji g. Skrbinška.

Knjigovodski tečaj za trgovce in trgovske pomočnike v Mariboru.

Zavod za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani priredi v Mariboru v mesecu juniju knjigovodski tečaj za trgovce in trgovske pomočnike predvsem mariborskega okoliša. Tečaj se bo vršil po tri dni v tednu (od 14. do 17. ure). Pristojbine za trgovce po Din 50, za pomčnike po 25 Din. Prijave je poslati neposredno Zavodu PO Zbornice TOI v Ljubljani najkasneje do 24. maja. Podrobnejše podatke in obvestilo o pričetku pouka dobe prijavljenci pismeno.

Mariborski in dnevni drobiž

Seja mariborskega občinskega sveta bo v sredo, 28. tm. ob 18. uri v mestni posvetovalnici. Na dnevnem redu so poročila predsedstva, predlogi in vprašanja ter poročila posameznih odsekov.

Na veliko pomanjkljivost v tujsko-prometnem oziru

je opozoril Mariborčane sinoči v svojem predavanju v Ljudski univerzi g. Oton Lutter iz Gradca, ki je pripovedoval o svojih vožnjah z zložljivim čolnom po rekah Jugoslavije in Avstrije. Vozil se je lani tudi skozi Maribor. Dejal je, da je bila partija po Jugoslaviji najlepša, kar jih je kedaj doživel. Opozoril pa je, da je Maribor dolžan povzdigi tujskega prometa, da zgradi zavetišče za potovalce z zložljivimi čolni, četudi samo v obliki priproste barake ob Dravi, vendar toliko obsežne, da si lahko popotnik hrani v njej svoj zložljivi čoln in da se lahko tam tudi prespi. Nasvet je gotovo zelo umesten in ga upravi mestne občine toplo polagamo na srce. Seveda morajo sodelovati pri realizaciji zlasti tudi Tujsko-prometna zveza in pa Olepševalno društvo.

Krajevna protituberkulozna liga pri Sv. Lovrencu na Pohorju.

V nedeljo, dne 18. tm. je bil pod vodstvom upravitelja ekspoziture OUZD v Mariboru ustanovljen pripravljalni odbor Krajevne protituberkulozne lige pri Sv. Lovrencu na Poh. G. dr. Pirnat je v svojem govoru obrazložil važnost in pomen te ustanove, nakar je bil izvoljen naslednji pripravljalni odbor: Za predsednika g. Anton Kasjak, posestnik. Odborniki: g. Avgust Löschnigg, industrijalec, g. Lavrič Stanko, šolski upravitelj, Maks Lampreht, župan, Pernat Alfonz, posestnik in trgovec, g. dr. Pirnat, g. dr. Fasching, ga Kasjak in gdč. Jevšenjak, učiteljici, Ovan Oblak, župnik, Nadrah učiteljici, Ivan Oblak, župnik, Nadrah Hauptmann, župan, Urbanc Jakob, veleposestnik, g. Heinschko, trgovec, Peitler Franc in Jurij, posestnika in drugi.

Smrtna kosa.

V Celju je umrl v noči od nedelje na pondeljek v visoki starosti 88 let pater Otokar Cejan, senior jugoslovanske kapucinske province, zadnji slovenski predstojnik kapucinskega samostana v Gorici. Pokojnik je bil rodom iz Vrtojbe pri Gorici in je moral kot zvest sin svojega naroda pretrpeti v svojih mladih letih mnogo bridkosti. Po prevratu je odšel s svojimi jugoslovanskimi sobrati v svobodno Jugoslavijo. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Danes ob 10. je umrla v dr. Rosinovi ulici zasebnica Alojzija Jan, stara 72 let.

Nabiralni dan

je priredil dne 15. tm. Podmladek Rdečega križa osnovne šole pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Mladež je kaj pridno prodajala cvetlice, tako, da je dala akcija, ki jo je vodilo tukajšnje učiteljstvo, Din 1053 dobička. Znesek se je razdelil med uboge matere šolskega okoliša. K lepemu uspehu te človekoljubne akcije čestitamo!

Žalosten konec fakirstva Zigirhan-beja v Mariboru.

Sinoči takoj po odpovedani predstavi v Unionski dvorani je policija vzela v »svoje varstvo« fakirja »barona Zigirhanbeja iz Kalkute v Indiji«. Zagrebška policija je namreč včeraj zahtevala njegovo aretacijo baje radi goljufij, izvršenih v Zagrebu. Glasom potnega lista, ki ga ima od grške države, se imenuje v resnici Aleksander Marandjides (včasi se imenuje tudi Marandzof). Dočim je v redakcijah pripovedoval, da je pristen Indijec, sin nekega maharadže, je na policiji zopet izjavil, da je sin grškega ministra. Mariborska policija ga je danes popoldne eskortirala v Zagreb.

»Perun« zmagovalec tudi na Vrhniki!

V nedeljo se je vršila na vrhniških klancih na 50 km dolgi progi prav zanimiva kolesarska dirka, tekom katere je dospel član »Peruna« Štefan Rozman kot prvi na cilj. Drugo mesto je zavzel olimpijec Krušič iz Ljubljane, a kot tretji je prispel na cilj zopet »Perunaš« Ivan Lah. Uspeh domače kolesarske družine v Beogradu in Ljubljani pač dokazuje visoko kvaliteto »Peruna«.

Materinski dan.

Lepo proslavo materinskega dne so pod pokroviteljstvom Slov. ženskega društva priredile naše dekliške šole in sicer II. meščanska ter III. in IV. osnovna šola.

Uvodni nagovor je prevzela ravnateljica meščanske šole gospa Celigo. Globoke misli, podane v dovršeni obliki, so se stopnjevale v himno materinstvu. Nato je recitirala gdč. Kraljeva več lepih pesmi. Sledila je igrica »Cvetja raj«, prepletena s petjem in ljubkimi plesnimi nastopi. Odigravajoča se deloma v carstvu bajke, po vsebini prilagodena otroški duši, je igrica dosegla svoj lep namen: žareče srečne obrazke mladine, ki je s svojimi mamicami napolnila gledališče do zadnjega kotička. Igra je bila izborno naštudirana, pevske točke je uglasbil skladatelj g. Vasilij Mirk. Zelo lepi so bili plesni nastopi: rajanje vil, pažev, cvetk, metuljčkov, sedmopikih polonic, ki so vsled eksaktnosti presenetile tudi odrastle, najmlajšim so pa najbolj imponirali nagajivi palčki. Oprema je bila zelo okusna. Vse to — carstvo mladosti in bajke je pričarala na oder želja, proslaviti idejo materinstva, vzbuditi v mladini pozornost do matere in poglobiti ljubezen do nje. Režijo te nadvse posrečene prierditve je vodila s sigurno roko strokovna učiteljica gospodična Jela Levstikova. Vežbanje glasbenega dela sta oskrbeli gdč. prof. Minka Zacherlova in Kosijeva. Plesne točke ga Teply in ga Siege. Vsem, ki so tako požrtvovalno naštudirali z deco to igro, gre hvala in priznanje.

Nova slovenska planinska revija. V Ljubljani prične v kratkem izhajati nova slovenska planinska revija, katero bo izdajal in urejeval znani planinc dr. I. C. Oblak. Pri reviji bodo med drugimi sodelovali tudi gg. prof. dr. Seidl, Janko Mlakar, dr. Korun, škof dr. Rožman, dr. Makso Šnuderl, dr. Prešeren, dr. Hrašovec itd. Revija bo neodvisna in zasnovana na širši bazi.

Svarilo pred inseriranjem v inozemske adresarje.

Trgovcem, industrijcem in obrtnikom pošiljajo mnoge, zlasti nemške založbe adresarjev vabila za inseriranje. Spretno sestavljenim ponudbam nasedajo mnoge domače tvrdke in podpišejo inseratno naročilo mnogokrat celo v prepričanju, da bo objava brezplačna. Šele ob prejemu računa uvidijo, kako so nasedli. Zato opozarjamo vse, da se pred naročbo inseratov v inozemske adresarje informirajo o slovesu založbe in da so si predvsem na jasnem glede plačilnih pogojev, naročb brez točnih plačilnih pogojev ne podpisati.

Sleparji s srečkami ratne štete

so v minulih tednih zopet nasamarili več prelahkovernih Mariborčanov. Na policiji je več prijav, da je prišel k posameznikom neki hrvatski govoreči agent, jim prodal srečke in si dal plačati več obrokov, češ, da srečke pridejo naknadno. Pustil jim je papirje brez vrednosti. Srečk pa od nikoder ni. Vočigled ponovnim takim in podobnim sleparijam bi ljudje že res lahko bili toliko previdni, da ne bi kupovali na slepo od ljudi, ki jih ne poznajo, in jim ne dajali povrh še denarja!

Nezgoda pri delu.

Pri tvrdki Gustinčič nameščeni 15letni vajenec Janko Panek si je pri poliranju verige poškodoval celo levo dlan. Prvo pomoč so mu nudili na rešilni postaji.

Levo nogo si je zlomila

v Lajteršbergu v nedeljo 62letna železničarjeva žena Ana Cakan iz Pobrežja. Po nesrečnem naključju je prišla pred splašeno kobilo posestnika I. Valentana od Sv. Marjete. Sprva je bilo videti, da so poškodbe neznatne narave, a sinoči so morali ponesrečenko po nalogu zdravnika prepeljati v bolnico.

Radi prevare

je bil včeraj aretiran brezposelni delavec Feliks K., ki je hodil krog strank in ponujal neko milo ter vsakomur, ki kup ivsaj 12 kosov, tudi nagrade. Prevzemal je naročila in denar, a naročil ni poslal nikamor, denar pa je porabil zase.

Zavojevanje slovenske zemlje po nemškem meščanstvu

Le par sto let so naši očetje uživali svobodo in samostojnost. Ona tako težka odvisnost, ki je pričela s Karlom Velikim, in se je stopnjema vlekla v novi vek, jih je vsestransko utesila. Nobeno omiljenje zgodovinskih dejstev ne spremeni na resnici suženjstva. Na eni strani tujec z valpetovim bičem in grajskim biričem, na drugi vklenjena brezpravna kmečka gmajna, ali: Na eni strani pravica, na drugi dolžnost, Fevdalci so dosegli svoj namen: spravili se kmete v svojo popolno odvisnost in iztiskali so iz njih čezmerne dajatve.

A kakor se je na velikih socialnih krivicah izživel Rim, tako je pričela pot navzdol tudi srednjeveškemu plemstvu, osobito nižjemu. Višje plemstvo se je skušalo preleviti v absolutne mestne gospodarje. Mestni svet je bil namreč drag predmet visokim zemljiškim rentam. Te so plačevali najemniki — kmetje in rokodelci, ki so radi pritiska bežali v mesta. Na teh s tlakarskim delom ustvarjenih fondih so se zemljiški veleposestniki prelevili v trgovce in bankirje. Mestni gospodarji so rabili dosti kmet. pridelkov, da so jih drago prodajali in si s tem kopičili bogastvo in moč. Kmalu so popolnoma zaprli poljedelski svet.

Nove socialne in gospodarske prilike so sicer izpodmaknile tla tej mogočni socialni skupini in prenesle politično in gospodarsko veljavo na meščanstvo, a bistvo stremljenja se ni spremenilo. Na mesto plemenitnikov so se pojavili bogati trgovci in obrtniki. Tudi ti so bili na naši zemlji pretežno tujci.

Naša mesta v štajerskem delu Slovenije nam dovolj nazorno pričajo, kako je bilo nemško meščanstvo veren naslednik bivšega nemškega plemstva in kako preračunano je razvijalo svojo gospodarsko strategijo v mestu in izven njega. Kot zemljiški posestniki in ugledni meščani so vedno in povsod očitovali svojo gospodarsko, politično in tudi kulturno moč.

Zemlja je torej meščanu služila v različne svrhe: v gospodarske, politične in tudi v zabavne. Kakor prej plemstvo, takoj se je tudi njemu hotelo po užitkih. Lov in pojedine so bile na dnevnem redu. Brez polnih kleti pa ni bila zabava popolna. Zato so nakupovali vinarska zemljišča. Ta so se jim tudi visoko obrestovala. Na posestvo so postavili stalnega delavca-viničarja, ki je dobil skromno plačilo. Viničar je predstavljal in predstavlja ostanek fevdalne dobe. Zanimivo pa je, da je ravno slovenski vinogradnik užival v fevdalni dobi večje ugodnosti kot slovenski viničar. Takratni vinogradniki so imeli poseben »gorski zakon in gorske pravde«. Naj se ga mimogredé dotaknemo. V srednjem veku je namreč imel vsak stan svoje sodišče, sestavljeno iz članov dotičnega stanu, le kmet je bil v vseh zadevah prepuščen svojemu gospodu. Izjemo so delali vinogradniki, ki so v svoji kmetijski panogi postopali samostojno. Početki te nenavadne pravne uredbe segajo nazaj v zgodnji srednji vek. V dobi kmečkega robstva je bil edini žarek nekdanje slovenske svobode in samostojnosti. Edino tukaj je slovenski rob smel samostojno odločati v zadevah, tičočih se njegove blaginje. Seveda ni segala ta svoboda tako daleč, da bi bil kmet oproščen služnosti v vinskem pridelku. »Sorščino« je moral gospodu vsako leto odrajtati. Prvotno jo je dajal le v naturi, pozneje lahko tudi v denarju. Za gospoda je moral biti najboljši sok iz stlačenih jagod. To je bila takozvana »župa«. Če je vinogradnik v slabih letinah ni imel, moral si jo je izposoditi ali pa kupiti, ker zakon je velel: »Če nemaš sladkega soka v svojem vinogradu, kupi ga tam, kjer ga dobiš ter zadovolji svojega gorskega gospoda«. — Spomin na to gorsko pravdo lebdi v naših »gornikih«.

Ravno viničarji nam pričajo, da je bil namen nemštva, potisniti nas v najnižje socialne odnose in si nas docela podrediti.

Nemško meščanstvo je naše ljudstvo oropalo zemlje in posadilo nanje sužnje. Zavojevalo je zemljo in ljudi. Najprikladnejša zemlja je bila ona v neposredni okolici mest, ob cestah in železnici, da je lahko vsak čas posestvo nadziralo, se na njem »oddahnilo« in je tudi na zunaj svedočilo svojo moč, tako gospodarsko, kakor politično. Ta gospodarska strategija se je ponavljala do predvojne dobe. Dunaj je težnjam svojega zvestega meščanstva vneto pritrjal in jih s svojimi imperialističnimi organizacijami podpiral. Vsi skupaj so vcepljali masam prepričanje o nedosežni višini nemštva, in naše ljudstvo, živeče stoletja v njihovem obroču, je temu nasedlo.

Pogled v okolico našega mesta in v Slov. gorice nam pove, kako zelo je bilo nemškemu meščanstvu na tem, da zavojuje čim več naše zemlje, oziroma da svedoči svojo nadrejenost. Vsakotoliko srečate lepo posestvo-graščino, ki so je do nedavno vzdrževali slovenski žulji. Če se človek vpraša, kako je bilo pridobljeno in koliko smo mi s temi nemškimi trdnjavami izgubili, mora zaključiti: Ta zemlja, ki so jo skozi stoletja obdelovali slovenski sužnji, se mora vrniti osvobojenemu slovenskemu kmetu.

Maščevanje ruskih kmetov

V vasi Ilkov v vladimirski guberniji je zgorel potujoči kino in v njem 120 domačinov. Kmetje in vsi ostali prebivalci so bili tako razdraženi, da so se maščevali nad onimi, ki so posredovali, da je kino prišel v vas: nad sovjetskimi uradniki. Res je namreč kino prišel po posredovanju nekega mladega komunista, da bi vršil komunistično propagando, ker vas ni bila naklonjena boljševizmu. Ko so kmetje videli, da so v kinu zgoreli najmočnejši ljudje iz vasi, so smatrali to za kazen božjo in so navalili na predsednika obrtnega sindikata Profima, ga zvezali in odvlekli na kraj nesreče. Tam so napravili zopet ogenj, vrgli zvezanega Profima kljub njegovim prisegam, da ni kriv, v ogenj, da bi zgorel. Vendar se mu je posrečilo pobegniti iz ognja in z gorečo obleko je bežal čez polje, kmetje pa za njim. Ko se je vrgel na zemljo in se valjal, da bi ogenj na obleki pogasil, so ga kmetje dohiteli, ga zopet zagrabili in ga zanesli nazaj v ogenj, kjer je žalostno poginil.

Ruska opera v Parizu

se otvori 17. tm. na Elizejskem polju. Tako je odredil direktor ruske opere v Parizu knez Čeretel. V pariški operi so zbrane prvovrstne ruske moči: Lidija Lipdovska, A. Jakovljeva, K. Rogovska (soprani), N. Boljšakov, F. Rič, Z. Pozemkovski (tenorji), G. Jurenjev, Karakač (baritoni), K. Zaporožec, J. Zdanovski (basi), baletni mojster Bronislava Nijžinskaja, primabalerina A. Balašova, režiserji A. Sanjin, N. Jedrejinov, dirigenti Albert Konts, M. Steiman in mnogi drugi. Zbor ruske opere bo štel 80 oseb, cela skupina pa 350. Na repertoarju so za enkrat opere: Borodinov »Knez Igor«, Glinkov »Ruslan in Ljudmila«, Rimski korsakov »Padko«. Ruska opera je v svoji lastni delavnici izdelala krog 2000 kostumov in krog 1000 parov raznih obutev. Dekoracije so izdelali umetniki Bilibin, Bilinski, Berma.

Izgledi za letošnjo tujsko sezono v naši državi.

Oddelek za turizem ministrstva trgovine poroča, da je upanje, da bo letošnja tujska sezona rekordna in da bo presegla pol milijona tujcev. Pripomogel bo k temu tudi vsesokolski zlet. L. 1927 je obiskalo našo državo 230.000, lani pa že krog 400.000 turistov.

Kako je filmski igralec sam sebi povišal plačo.

Znani filmski igralec Lon Chaney, ki igra pri Metro Goldwyn Mayer, se je že dolgo časa potegoval in kregal za zvišanje plače, pa je vedno naletel na gluha ušesa. Zato je sklenil, da svoje direktorje dobro nabriše. Nekega dne je, maskiran kot tajnik družbe, prišel k blagajni in si sam povišal plačo. Direktorji so uvideli, da ne smejo ostati več gluhi napram zahtevam igralca, ki se zna tako sijajno maskirati.

Bon ton med lopovi

Pariška policija je nedavno dobila v roke zelo nevarnega pustolovca, gentlemanskega vlomilca in tatu največjega formata, ki je s svojim delom dal posla mnogim policijam na svetu. Nastopal je povsod kot velik in odličen gospod, pridobil si je zaupanje najuplivnejših krogov Pariza, ki ga je seveda tudi primerno zlorabil. Kako se pravzaprav zove, se niti še ne ve. Zakaj nastopal je pod več ko 50 imeni. Navadno je nastopal kot španski grand Teofil Conston, imel je pa tudi posetnice z imenom Lafitte, potomec Sv. Ludvika, dalje kot prvi adjutant maršala Lyauteya itd. Pri svojem zadnjem »gostovanju« v Parizu je izvršil neverjetne lopovščine. Trdil je, da ima v Španiji velika posestva in da mu razne ameriške tvrdke dolgujejo 8 milijonov peset. Na račun teh terjatev se mu je posrečilo od 20 oseb izvabiti krog 2 milijona, in neki vicomte, pri katerem je bil »Conston« stalni gost, mu je omogočil dostop v prve družabne kroge Francije. Seveda je lopov te zveze spretno izkoriščal. Pri neki soareji v vicomtovi palači je dvem udeležencem ukradel listnice. Eden izmed okradenih je bil ameriški diplomat, ki je imel v listnici polno vizitk. Odtlej je nastopal pustolovec pod imenom tega diplomata. Ni se pa zadovoljeval s plenom, ki si ga je na tak način prisleparil, ampak je iskal vedno nove »posle«. Neko noč je vlomil v vilo, v kateri je bila samo starejša dama, ker so vsi ostali člani rodbine odpotovali. Prišel je v sobo dame skozi okno v drugem nadstropju. Ko se je bližal njeni postelji in je ona zakričala na pomoč, je naperil na njo revolver in jo pozval, naj molči. Nato jo je uljudno prosil oproščenja, da tako pozno prihaja nenapovedan na obisk. Noče ji ničesar žalega, samo jo prosi, naj mu izroči rodbinski nakit in vso gotovino. Ko je na smrt preplašena dama izpolnila njegovo zahtevo, se je še enkrat opravičil in prosil damo, naj se mirno vleže, razrezal telefonski vod, zaprl vrata spalnice od zunaj in odšel. Šele drugi dan so damo osvobodili iz njenega ujetništva. Policija je dolgo brez uspeha iskala zločinca. Kmalu nato je bil podoben vlom izvršen v Passyju. Tudi tu je zločinec ravnal z žrtvo po vseh pravilih bontona. Po opisih, ki ste jih podali obe žrtvi glede osebe lopova, so končno aretirali domnevnega granda Constona odnosno ameriškega diplomata.

Veliko med. razstavo turistike

pripravljao letos v Poznanju. Otvorjena bo 6. julija tl. Njen namen je, nuditi sliko razvoja svetovne komunikacijske industrije ter sedanjega stanja turističnega pokreta in turističnih možnosti v vseh državah sveta. Razstava je privatno podjetje in ne računa na državne in samoupravne podpore. Sodelovala pa bodo vsa komunikacijsko-transportna podjetja in turistične zveze, dalje ministrstva za promet, za javna dela, za pošto in telegraf ter industrijo in trgovino. Sodelovanje so že prijavile Jugoslavija, Češkoslovaška, Rumunija, Francija, Italija, Švica, Danska, Holandija, Estonija, Avstrija, Grška, Lotiška, Norveška, Madžarska. Sodelovale bodo najbrže tudi SSSR ter Nemčija in Zedinjene države, obe poslednji najbrž samo v avtomobilskem oddelku. Po dozdajnih pripravah bo italijanska razstava ena izmed največjih. Francija pripravlja pregled svojega dovršenega letalstva ter današnjega pomorskega brodarstva. — Znaten bo tudi češkoslovaški oddelek, ki bo imel svoj lastni paviljon in v katerem bodo v glavnem zastopane avtomobilska, letalska, lokomotivska in vagonska industrija, vladne in komunalne turistične institucije, poseben oddelek slovaške in podkarpatsko-ruske narodne umetnosti itd. V zvezi s to razstavo se bo koncem junija zašel v Varšavi mednarodni komunikacijski kongres ob sodelovanju vseh civiliziranih narodov sveta.

Svetovna konferenca Rdečih križev se bo vršila letošnjo jesen v Bruslju. Na dnevnem redu so zlasti sledeče točke: konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki, vprašanje standardiziranja sanitetnega materijala, zaščita prebivalstva v event. kemični vojni, reforma pomoči v slučaju katastrof itd.

Sokolstvo

Vsesokolski zlet v Beogradu

Češkoslovaško Sokolstvo, ki bo sodelovalo na I. vsesokolskem zletu v Beogradu v impozantnem številu, kaže izredno zanimanje za zlet in poset v bratski Jugoslaviji. Glasilo ČSO objavlja že dalj časa obširne informativne članke v srbohrvatskem jeziku s komentarjem nepoznanih besed, da bi se češkoslovaški Sokoli čim lažje upoznali z našim jezikom.

* *

Beograjska občina je sklenila, da bo slavnostno okrasila vse ulice, po katerih bo šel sokolski sprevod. Med prebivalstvom pa je pokrenjena akcija, da se okrase tudi hiše, trgovine itd., da se čim bolj vidno pokažejo velike simpatije in bratska ljubezen napram gostom, ki pridejo na zlet v Beograd.

* *

Parobrodno društvo »Jadranska Plovitba« je obvestilo zletni odbor SKJ, da bo vsem Sokolom, ki bodo potovali z njenimi ladjami, znižala vozno ceno za I. in II. razred za 75 odstotkov, za 50% pa III. razred. Ta popust velja tudi za Sokole iz inozemstva, ki bodo po zletu v Beogradu hoteli posetiti naš Jadran.

* *

Prometno ministrstvo kraljevine Jugoslavije je dovolilo vsem posetnikom I. vsesokolskega zleta v Beogradu, članom SKJ kakor tudi ostalemu prebivalstvu, 75 odstotni popust. Sokoli bodo potovali s posebnimi vlaki, dočim se bodo ostali udeleženci poslužili lahko osebnih in brzih vlakov. Na odhodni postaji se bo kupila polovična karta, ki bo potem v Beogradu v zletni pisarni žigosana in bo služila tudi za povratek.

* *

Za Sokolski zlet se je prijavilo 42 sokolskih čet iz Hercegovine z zastavami. Z njimi pride tudi 20 vstašev iz Nevesinjske vstaje l. 1875. Vse hercegovske čete bodo v narodnih nošah dotičnih krajev. Vsa četa bo imela s seboj svojega trobentača. S hercegovinskimi seljačkimi Sokoli pridejo v Beograd tudi najboljši goslarji.

* *

Iz vseh pokrajin naše države prihajajo prijave gojencev in gojenk srednjih šol, ki pridejo pod vodstvom svojih profesorjev v Beogradu. Dosedaj je prijavlenih že nad 12.000.

Briand in Caillaux

Bilo je l. 1925., ko se je vršila prva seja Painlevejevega kabineta. Pri vstopu v dvorano sta se srečala Briand in Caillaux, dva znana nasprotnika.

»Spravita se,« je rekel Painleve. »To je potrebno v interesu države. Pozabita na spore, ki jih imata med seboj!«

Briand in Caillaux sta si nato res segla v roke in se objela.

»Želim Vam vse, prijatelj Briand, kar Vi meni želite,« je rekel Caillaux.

»Ali zopet začenjate!« je odvrnil Briand.

Anekdote

Lepa grofica Montherlan je izjavila svoji sestrični, da namerava otvoriti salon, vendar pa ne bo sprejela nobene nad 30 let stare ženske.

»To bo prav mično,« je odgovorila njena že precej postarna sestrična, »toda glej, da svoj načrt čimprej izvršiš, kajti čez leto dni boš morala izključiti že sebe!«

* *

Na predvečer bitke pri Sasbachu je prosil visok francoski oficir maršala Turenna za dopust, češ, da je pravkar dobil sporočilo, da njegov oče umira.

»Bog z Vami,« je odgovoril maršal. »Vi ste res dober sin in se držite četrte božje zapovedi: »Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel na zemlji.«

Turenne sam je pri Sasbachu padel.

* *

»Poprej smo Vas vendar vedno videli v družbi grofa Housonvilla,« je rekel grof Mirabeau nekoč pesniku La Harpu, »kaj pa se je sedaj zgodilo?«

»On mi ne more odpustiti, da sem zapustil njegovo ženo!«

Michel Zévaco

Lukrecija Borgia

Zgodovinski roman 98

»Hvala ti!« je dejal in mu pomolil roko.

»Ah, gospod, kakšna strašna zverina je bil ta menih!«

»Da... brez tvoje pomoči bi bil jaz namesto njega frčal v zrak! Ali si ga videl, da si prišel na pomoč?«

»Čisto slučajno. Ker ste mi bili povedali, da hočete zapaliti mine, ki sva jih pripravila, sem se bil postavil nekoliko v stran od krčme na prežo, da bi videl učinek... Kar naenkrat pa vidim dvajset korakov pred seboj brcati nekaj črnega. Razstrelbe se začno in učinkujejo čudovito... Jaz gledam in vidim zverino... hotel sem reči, meniha... Vidim ga, kako plane kvišku kakor norec... sledim mu z očesom... In glej! On teče proti krčmi... Jaz planem za njim... in dospem baš o pravem času, da slišim njegov krohot... V kuhinji krčme sem pograbil kladivo, stekel po stopnicah v klet... ostalo pa veste sami...«

»Hvala ti, vrli moj tovariš... Že dvakrat ti dolgujem življenje...«

»Oh, kaj bi tisto! Jaz vam dolgujem še vse druge reči! Še vedno sem vaš dolžnik...«

»Toda — kje je Kapitan?«

»Privezal sem ga k javoru, ki ga vidite tam doli.«

»Dobro. Odvedi ga v Monteforte nazaj.«

»Pa vi, gospod?«

»Jaz se vrnem po soteski.«

In res se je Ragastens naglo obrnil proti robu planote v bližini prve mine, ki jo je bil spustil v zrak, ter je nastopil pot navzdol.

— — — — — — — — — — — — — — —

Spodaj se je bila armada zaveznikov ustavila in ni nadaljevala svojega bega. Izprva ni nihče razumel tega treskanja, ki je sledilo kar po vrsti. Ko pa so videli padati ta dež ogromnih skal, ko so videli, kako se cepijo in rušijo cele stene strmih bregov ter mečkajo njihove preganjalce, se je izvil vsem prsim isti krik navdušenja... Vsa armada je razumela, da je Monteforte rešen in da so čete Cezarja zdrobljene.

To je bilo brezmejno veselje! Poveličevali so neznanca, ki je bil otel armado in mesto. Kar je bilo še poveljnikov pri življenju, so se bili zbrali ter so zrli na sovražnikov poraz. In tudi oni so se vpraševali, kdo je tako v poslednjem hipu segel vmes ter udaril z bliskom in gromom, kakor bog, ki jim hoče pomagati. Ta trenutek pa so zapazili moškega, ki je plezal z vrha v dolino.

»To je Ragastens!« je kriknil Giulio Orsini. »Moral bi si bil misliti!...«

Ime Ragastensovo je šlo od ust do ust. In ko je vitez naposled dospel v sotesko, ni imel časa, da bi skočil dobro na tla; tisoč rok se je iztegnilo proti njemu, čutil se je pograbljenega, objemanega, poljubljanega, napol zadušenega — tako da bi bil kmalu poginil od lastnih prijateljev, ko je šele jedva ušel smrti...

Ko se je ta burna radost nekoliko polegla, so odrinili proti Montefortu. Ragastens, ki je bil skočil na konja, je korakal na čelu, kakor poveljnik armade, ki se zmagoslaven vrača domov; tako so hoteli vsi častniki in poveljniki, kar jih je bilo še živih.

Ragastens se je z utripajočim srcem napotil proti palači grofa Alma.

»Zdaj ni več grofa Alma, niti Manfredija, da bi bil soprog kneginje!« si je dejal kakor v sanjah.

Ta hip je videl, da je dospel do znožja svečanostnih stopnic palače. Dvignil je oči, nadejaje se, da zagleda Primavero. Toda nje ni bilo tu...

»Gotovo je izvedela vest o smrti očetovi in kneza Manfredi!« si je rekel sam pri sebi.

Skočil je s konja. Poveljniki so stopili okrog njega.

»Pojdimo, vitez,« mu je rekel Giulio Orsini... »Samo vam edinemu pristoja čast, da poročate o bitki pred gospo Beatrice, ki je zdaj edina vladarica grofije.«

Ragastens se je napotil po velikih stopnicah, obdan od vojnikov in gospodov, dočim se je množica razlivala po velikem trgu. Srce mu je utripalo, kakor da bi hotelo počiti. Zdaj je imel priti odločilni trenutek njegovega življenja. Vsa družba je stopila v veliko galerijo.

V tem trenutku pa je stopila proti skupini, ki jo je tvoril Ragastens s svojimi spremljevalci, priletna ženska, nekakšna višja komornica, vrhovna častna dama kneginje.

»Gospodje,« je dejala, »strašno vest vam moram naznaniti...«

»Kneginja!« je kriknil Ragastens in prebledel kakor smrt.

»Kneginja Manfredi je izginila, gospodje!...«

»Izginila!...«

»Nocoj ponoči, kaki dve uri po grofovem in kneževem odhodu, smo zapazili, da je ni. Vso noč in ves dan smo jo iskali, toda nemogoče je bilo najti sled mlade kneginje, samo neki častnik, ki je stal na straži, pravi, da jo je videl odhajati iz Monteforta; kam pa se je obrnila, tega ne ve.«

Turoben molk je sprejel te besede. Ragastens je ostal nekaj hipov kakor brez razuma!... Nato je nenadoma razpostrl roke, ter se zgrudil na zemljo kakor mrtev...

LIV.

Papežev sin.

Nekaj dni je bilo preteklo po dogodkih, o katerih smo pravkar poročali. Cezar je bil poslal v Tivoli odposlanca, da obvesti očeta o porazu v Peklenski soteski, nato pa je urno odvedel ostanke svoje armade nad dva dni marša daleč od Monteforta.

Število mrtvih je bilo skoraj tisoč; toda ranjenih je bilo najmanj trikrat toliko. In še to ne bi bilo nič, da se ni naselila med njegovimi četami nepremagljiva panika. Strah je bil takšen, da so celi polki prihajali v nered in bežali iz taborišča.

Ko je Cezar Borgia prekinil svoje neurejeno umikanje, je z obupom zaznal, da ima okrog sebe kvečjemu še kakih tritisoč mož.

To je pomenilo nepopravljiv poraz! Pomenilo je konec njegove slave kot nezmagljiv vojskovodja, s katerim se dotlej mogočni vladarji kakor Ludovik XII. niso sramovali pogajati. To je bilo uničenje vseh njegovih sanj! In da prikipi njegov obup do vrhunca, je čez teden dni negotovosti in neodločnosti izvedel, da se je papež, sam prestrašen in sluteč vsesplošno vstajo, zatekel k Lukreciji na otok Caprera.

A dva dni prej je stopil v njegov šotor eden izmed vojakov, ki jih je bil pridelil Lukreciji. Ta vojak mu je izročil pisemce, v katerem so stale samo te besede:

»Kakor hitro zavzameš Monteforte, pridi k meni na Caprero. Pripravljam ti prijetno presenečenje.«

»Kakor hitro zavzamem Monteforte!« je zarenčal Cezar. »Ta nora ženska pač ne sluti, kaj se je zgodilo. In še manj utegne slutiti nesreče, ki se zbirajo nad našo glavo!...«

Zares, novice, ki jih je prejemal iz Rima, niso bile take, da bi ga mogle pomiriti. Med ljudstvom se je razvijalo gibanje, in vse je kazalo, da vstaja ni več daleč.

Nekega večera, ko se je vdajal enemu izmed svojih trenotij črne otožnosti, mu je častnik, ki je stražil pred njegovim šotorom, naznanil markija de Roccasanta. Marki je bil vrhovni poveljnik rimske policije.

On je bil pravcata podoba dvorjanika. Vohal je katastrofo in srečo že od daleč in je porabljal ves svoj talent v to, da se je prve ogibal in drugi približeval. Cezar je poznal svojega moža, in vedel je, da njegov prihod ne pomeni ničesar dobrega. Ukazal je, naj ga nemudoma privedejo v njegov šotor.

»Pred vsem,« je dejal Roccasanta, ko je stal pred Borgijcem, »mi Svetlost dovolite, da vam častitam, ker vas vidim čilega in zdravega... Mi, v Rimu, smo slišali o vaši rani in smo se zelo vznemirjali zaradi vas...«

»Ta rana in nič hudega,« je zagodrnjal Cezar. »Trdo življenje imam, tristo hudičev, in tisti meč, ki me pošlje a d p a t r e s, še ni skovan. Toda verjetno se mi zdi, da se za svoje popotovanje niste odločili z edinim namenom, poizvedeti o mojem zdravju — čeprav vam je tako dragoceno?«

»Zares, Svetlost,« je dejal Roccasanta, ne oziraje se na ironijo teh zadnjih besed, »prinašam vam resnih novic. Oh, izgubljeno pa še ni, izgubljeno.«

»Satan!... Zelo resno mora biti, da govorite take besede.«

»Sami presodite, Svetlost, v Rimu je splošna vstaja. Okolica Rima se dviga. Povsodi se zbirajo vstaške čete.«

Cezar je strašno udaril s pestjo po lahki mizici, na kateri so stale pijače. Kozarci in miza, vse je padlo po tleh. Marki se ni ganil.

»Te kanalje,« je povzel, »si doslej še niso upale korakati proti Vatikanu ali proti Svetoangelskem gradu. Brez poglavarjev so in se sami boje svoje drznosti.

(Nadaljevanje sledi.)

Za birmo
kupite svojemu birmancu foto-aparat, ker ga bo ta najbolj razveselil. Centrala Vlašič, Trg svobode 6. 1492

Prazno sobo
oddam takoj osebi z lastnim pohištvom. Stritarjeva ulica 5/I. 1490

Sode,
nove, in vinske rabljene od 30 do 400 litrov ceneno na prodaj. Taborska ulica 8. 1487

Radi izselitve
v inozemstvo izvrstna, skoraj nova puška na kroglo na prodaj. Halbwidl, Jurčičeva ulica. 1488

Žensko kolo,
malo rabljeno, ceneno na prodaj. Taborska ulica 8. 1486

Dvosobno stanovanje
s kopalnico oddam s 1. junijem. Vprašati Koroščeva ulica, nova stavba. 1485

Lepo meblovano sobo
oddam takoj boljšemu gospodu. Ob železnici 8/I. vrata 5. 1493

Elektroinštalacije,
montaže vil, stanovanj, tovarniških poslopij vsaka montažna popravila, popravila motorjev najceneje izvršuje Ilič & Tichy, Maribor, Slovenska ul. 16. Velika izbira svetilk, elektroblaga motorjev po konkurenčni ceni. XII

Najboljši trajni kodri
in najnovejše postopanje pri barvanju las, s katerim je omogočeno tudi trajno kodranje, samo v salonu »Dobaj« Gosposka ulica 38. 1205

Vse vrste pletenin
po meri. Popravila, spadajoča k tej stroki, izvršuje najbolje, hitro in ceneno mehanična pletarna Javornik, Vojašniška ul. 2. 364

Sobo- in črkoslikanje
izvršuje po ceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič. Grajska ul. 2. 2231

Naznanjam cenj. občinstvu, da sem z današnjim dnem otvoril novo trgovino s

FOTO-MATERIJALOM, KOZMETIKO IN PARFUMERIJO
NA TRGU SVOBODE ŠT. 6 (V SCHERBAUMOVEM PAVILJONU)

Na zalogi bom imel prvovrstne aparate svetovnih znamk, kakor Voigtländer, Zeiss-Ikon, Rodenstock, Agfa itd., najbolje vrste papirja in plošče po zelo nizkih cenah. Temnica za amaterje vedno na razpolago. Interesente poučujem brezplačno. Izdeloval bom vsa dela za amaterje z največjo pažnjo. Svoje stare odjemalce prosim, da me tudi nadalje posetijo v moji novi trgovini, druge pa, da se prepričajo o moji skrbni in strokovno izbrani zalogi. 1484

FOTO CENTRALA V. VLAŠIČ
MARIBOR, TRG SVOBODE 6

AUTOFOT
AUTOMATIČNI FOTOGRAF

Za Din 15.— dobite 6 krasnih slik v različnih pozah. Autofot je senzacija sveta. Slikaj se sam! Upamo, da si ga čim prej ogledate. 1494

FOTOMAYER, GOSPOSKA 39

Dr. Kern
Prva pomoč ponesrečenim živalim

knjiga polna ilustracij. Važna za kmetovalce in živinorejce.

Cena Din 34·— s poštnino **Din 36·—.**

Naroča se v

knjigarni Tiskovne zadruge, Maribor
Aleksandrova cesta 13

Izdaja Konzorcij »Jutra« v Ljubljani; predstavnik izdajatelja in urednik; FRAN BROZOVIČ v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru.